# Welke studentfactoren zijn bij studenten vanuit de entreeopleiding voorspellend voor het succesvol afronden van een mbo 2-opleiding?

Beantwoord door Edwin Buijs en Marloes de Lange (kennismakelaars Kennisrotonde)

22 december 2022

KR. 1494

## Kort antwoord

Het is niet bekend welke studentfactoren specifiek voor studenten vanuit de entreeopleiding voorspellend zijn voor het succesvol afronden van een mbo 2-opleiding. Wel is duidelijk dat gedragsmatige betrokkenheid, emotionele betrokkenheid, en een hoger zelfgerapporteerd prestatieniveau voorspellers zijn van het studiesucces van mbo-studenten in het algemeen. Ook de verwachte en ervaren 'match' met de opleiding is een voorspeller van studiesucces, maar deze blijkt verschillend te voorspellen voor studenten met en zonder migratieachtergrond: deze voorspelt lagere uitval bij studenten zonder migratieachtergrond, maar juist hogere uitval bij studenten met migratieachtergrond.

## Antwoord

### Studieadvies in de entreeopleiding

Entreeopleidingen zijn in 2014 in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) geïntroduceerd om studenten zonder diploma van het voortgezet onderwijs (vo) voor te bereiden op de arbeidsmarkt of op doorstroom naar mbo-niveau 2. In 2017-2018 volgden zo'n 13.000 studenten een entreeopleiding. De samenstelling naar onderwijsachtergrond van deze groep is divers: 25% heeft geen diploma vo, 19% heeft praktijkonderwijs gevolgd, 19% heeft een internationale schakelklas gevolgd, 15% heeft voortgezet speciaal onderwijs gevolgd en van 21% is geen vooropleiding bekend (Inspectie van het Onderwijs, 2018).

De entreeopleiding heeft een (nominale) opleidingsduur van één jaar. Na uiterlijk vier maanden dient de instelling de student een bindend studieadvies te geven of doorstuderen op niveau 2 realistisch is of dat uitstroom naar de arbeidsmarkt op dat moment een betere stap is. Dit advies moet voorafgegaan worden door en wordt gebaseerd op gesprekken met de student over de studievoortgang en over de gemaakte afspraken in de onderwijsovereenkomst (MBO Raad, 2016).

De beoordelingscriteria van een studieadvies liggen niet vast maar komen in grote lijnen overeen tussen verschillende mbo-instellingen. Veelal wordt een onderscheid gemaakt tussen criteria op school en in de beroepspraktijkvorming (BPV). Bij beide gaat het om de beroepshouding (uitgesplitst in presentie, op tijd komen, inzet tonen, afspraken nakomen, en communiceren). Daarnaast gaat het op school om een

beoordeling voor Nederlands, Rekenen, Burgerschap, Beroepsvaardigheden en sectorkennis. In de beroepssituatie worden de BPV-opdrachten en Beroepsvaardigheden beoordeeld (MBO Raad, 2016).

## Twee vraagstukken rondom studieadvies en doorstroom naar niveau 2

In de gesprekken rondom het studieadvies en de doorstroom van een entreeopleiding naar een niveau 2-opleiding overheersen twee thema's. Ten eerste zijn dit de doorstroomeisen met betrekking tot taal en rekenen. Voor een entreediploma tellen de resultaten van deze vakken niet mee, terwijl studenten in niveau 2 moeten voldoen aan referentieniveau 2F. Dit is een niveau dat voor weinig entreestudenten realistisch is. Dit roept bij mbo-instellingen de vraag op hoe met het actuele en het verwachte eindniveau van de student moet worden omgegaan in het kader van het advies (Inspectie van het Onderwijs, 2018).

Ten tweede mogen studenten met een entreediploma, ongeacht het advies, op basis van het toelatingsrecht doorstromen naar niveau 2. Niveau 2-teams zien een toename van het aantal studenten dat zich aanmeldt zonder een positief advies (Inspectie van het Onderwijs, 2018). De kans op uitval in niveau 2 is vervolgens groot. Deze context vormde de aanleiding voor de vraag welke studentfactoren bij studenten vanuit de entreeopleiding voorspellend zijn voor het succesvol afronden van een mbo 2-opleiding. Inzicht in deze factoren biedt mogelijk aanknopingspunten voor het verbeteren of anders inzetten van het studieadvies en anders inrichten van het onderwijs in de entreeopleiding.

## Specifiek onderzoek naar entreestudenten ontbreekt

Het is onbekend welke studentfactoren specifiek voor studenten vanuit de entreeopleiding voorspellend zijn voor studiesucces in een mbo 2-opleiding. Er is wel onderzoek gedaan naar deze relatie voor mbo-studenten in het algemeen. Onder 'studiesucces' verstaan we één of meer van de volgende indicatoren: studenten vallen niet uit, wisselen niet van studie, ronden succesvol een studie(jaar) af, en/of behalen goede studieprestaties. De bevindingen uit dit onderzoek worden hieronder besproken.1

## Gedragsmatige betrokkenheid voorspelt studiesucces in het mbo

Gedragsmatige betrokkenheid is een sterke voorspeller van uitval bij mbo-studenten: hoe hoger de gedragsmatige betrokkenheid, hoe lager de uitval; dit is gebleken uit onderzoek van Elffers (2011) onder 1438 studenten in alle vier de mbo-niveaus, die met behulp van vragenlijsten zijn gevolgd vanaf binnenkomst in het mbo tot de start van het tweede studiejaar. Daarnaast is gedragsmatige betrokkenheid ook positief voorspellend voor (door studenten zelf gerapporteerde) studieprestaties van mbo-studenten in hun eerste studiejaar. Gedragsmatige betrokkenheid komt tot uitdrukking in zaken als presentie, op tijd komen, je opdrachten maken, taakgericht gedrag, je (huis)werk op tijd maken, aandachtig zijn tijdens de les, en je best doen op de studie (Elffers, 2011). Gedragsmatige betrokkenheid zou in verband kunnen worden gebracht met het voor studieadviezen gebruikte criterium 'Beroepshouding', met indicatoren als op tijd komen, inzet tonen en afspraken nakomen.

## Emotionele betrokkenheid voorspelt studiesucces in het mbo

Mbo-studenten met een hoge emotionele betrokkenheid vallen minder vaak uit (Elffers, 2011). Daarnaast

[1] Hoewel achtergrondkenmerken van studenten ook voorspellende waarde kunnen hebben voor studiesucces in het mbo (e.g. Elffers, 2011), zijn deze in dit antwoord buiten beschouwing gelaten, gezien zij (op ethische gronden) niet geschikt zijn voor gebruik in een studieadvies.

blijkt emotionele betrokkenheid – nog sterker dan gedragsmatige betrokkenheid – positief voorspellend te zijn voor (door studenten zelf gerapporteerde) studieprestaties van mbo-studenten in hun eerste studiejaar (Elffers, 2011).

Emotionele betrokkenheid bestaat uit drie componenten (Elffers, 2011):

- De algemene houding ten opzichte van onderwijs en de eigen identificatie met de rol als student (Anderman & Freeman, 2004): Hierbij gaat het om zaken als het belangrijk vinden om naar school te gaan, graag naar school gaan, en van plan zijn om door te studeren na afronding van de opleiding.
- Je thuis voelen op de onderwijsinstelling (Finn, 1989; Fredricks et al., 2004): Hier gaat het om de mate waarin studenten de sociale context van de onderwijsinstelling bij zich vinden passen, of zij zich op hun plek voelen op de onderwijsinstelling.
- De waarde die studenten hechten aan hun opleiding (Finn, 1989; Fredricks et al., 2004): Hier gaat het om de mate waarin studenten de academische context van hun opleiding bij zich vinden passen, hun motivatie om de opleiding af te ronden, hun perceptie van de bruikbaarheid van hun opleiding voor hun carrièredoelen, en hun perceptie van de waarde van het diploma van hun opleiding op de arbeidsmarkt. Dit kan worden samengevat als academische binding (Tinto, 1993).

Met name de waarde die studenten hechten aan hun opleiding is sterk gecorreleerd met zowel de (door hen zelf gerapporteerde) studieprestaties als met een lagere uitval (Elffers, 2011).

Er blijkt echter wel sprake te zijn van verschillen tussen studenten met en zonder migratieachtergrond in de mate waarin de afzonderlijke componenten voorspellend zijn voor een lagere uitval (Elffers, 2011): De waarde die zij hechten aan hun opleiding blijkt bij studenten zonder migratieachtergrond voorspellend te zijn voor een lagere uitval, maar niet bij studenten met migratieachtergrond. Voor de algemene houding ten opzichte van onderwijs en de eigen identificatie met de rol als student geldt het omgekeerde: dit is wel voorspellend voor een lagere uitval bij studenten met migratieachtergrond, maar niet bij studenten zonder migratieachtergrond.

De emotionele betrokkenheid van studenten kan moeilijk worden afgelezen uit hun gedrag. De beste manier om inzicht te krijgen in de emotionele betrokkenheid van studenten is door hen vragen te stellen, zoals of zij zich thuis voelen op school, en of zij het idee hebben dat wat zij leren op school hen helpt om hun doelen te bereiken (Elffers, 2011).

## Hoger zelfgerapporteerd prestatieniveau voorspelt een lagere uitval in het mbo

Mbo-studenten die voor zichzelf de inschatting maken dat zij goed presteren, dat zij beter presteren dan klasgenoten, en dat zij zullen afstuderen als zij hun huidige prestatieniveau volhouden, hebben een lagere kans om uit te vallen (Elffers, 2011).

## Verwachte en ervaren 'match' met de opleiding voorspelt uitval verschillend voor studenten met en zonder migratieachtergrond

Uit onderzoek van Elffers (2011) blijkt dat mbo-studenten zonder migratieachtergrond die aan de start van hun opleiding een hogere verwachting hadden dat de mbo-opleiding en de gerelateerde beroepssector goed bij hen zouden passen, minder vaak uitvallen vlak voor de start van het tweede studiejaar dan mbo-studenten zonder migratieachtergrond met een lagere verwachting. Studenten met een migratieachtergrond met een hogere verwachting dat de mbo-opleiding en beroepssector goed bij hen

zouden passen bleken echter juist vaker uit te vallen dan studenten met een migratieachtergrond met een lagere verwachting. Een verklaring van Elffers (2011) voor de laatstgenoemde bevinding is dat studenten met een migratieachtergrond mogelijk uitgevallen zijn doordat hun verwachtingen te hooggespannen waren, waardoor zij uiteindelijk teleurgesteld waren in de opleiding.

Als mbo-studenten in de loop van hun studie ervaren dat de opleiding goed bij hen past, dan laten zij doorgaans een grotere gedragsmatige betrokkenheid zien, wat weer gerelateerd is aan studiesucces (Elffers, 2011).

## Geraadpleegde bronnen

Anderman, L. H., & Freeman, T. M. (2004). Students' sense of belonging in school. *Advances in motivation and achievement*, 13, 27-63.

Elffers, L. (2011). *The transition to post-secondary vocational education: students' entrance, experiences, and attainment* [Proefschrift]. Universiteit van Amsterdam.

Finn, J. D. (1989). Withdrawing from school. *Review of Educational Research*, 59(2), 117-142.

Fredricks, J. A., Blumenfeld, P. C., & Paris, A. H. (2004). School engagement: potential of the concept, state of the evidence. *Review of Educational Research*, 74(1), 59-109.

Inspectie van het onderwijs (2018). *Themaonderzoek Entreeopleidingen. Inventariserend onderzoek naar het loopbaanperspectief van de entreestudent*. Inspectie van het Onderwijs.

MBO Raad (2016). *Het bindend Studieadvies in de Entreeopleiding*. Geraadpleegd op 13 december 2022, van https://www.mboraad.nl/sites/default/files/documents/het_bindend_studieadvies_in_de_entreeopleiding.pdf

Tinto, V. (1993). *Leaving college: rethinking the causes and cures of student attrition*. The University of Chicago Press.

## Meer weten?

Welke persoonlijke competenties moet een entreestudent hebben ontwikkeld om succesvol te kunnen instromen in een opleiding op mbo-niveau 2?

## Over deze vraag

| | |
|---|---|
| Opgesteld door: | Edwin Buijs en Marloes de Lange (kennismakelaar Kennisrotonde) |
| Vraagsteller: | docent mbo |
| Onderwijssector: | Middelbaar beroepsonderwijs |

Trefwoorden: middelbaar beroepsonderwijs, studiesucces, uitval, voorspellers

Referentie: Kennisrotonde. (2022). *Welke studentfactoren zijn bij studenten vanuit de entreeopleiding voorspellend voor het succesvol afronden van een mbo 2-opleiding?* (KR. 1494)

Dit antwoord is gepubliceerd op Kennisrotonde.nl. De Kennisrotonde is samen met NCO en Onderwijskennis een dienst van het NRO.